

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XLVII. Oris, & maledicentiæ talio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

CAPVT XLVII.

Oris, & Maledicentia talio.

Eſychius teſtatur, vulgari olim ſermone fuiſſe iactatum, quòd, qui inſpuerit in agmen formicarum, ei labra intumeſcerent. Hoc, ſeu verè ſit, vt ex halitus repercuffu virus aliquod afficiat conſpuentis os, ſeu temerè credatur; torqueri ſolet in eos, qui multitudinem imbecillium quidem, ſed tamen numeroſam, & concordem prouocant. Ego exiſtimo, id quadrare in omnes, qui alios verbis lædunt, ac velut deſpuunt, ſeu conſilijs malis, ſeu ſarcaſmis amaris, ſeu conuitijs & ſibilis, ſeu detractationibus, calumnijs, falſis teſtimonijs, proditionibus, aut quibuſcumque linguæ venenis eos aſpergant. Aſperguntur enim & ipſi, & velut repercuffu inſiciuntur, Deo parem calculum ponente. Itaque multi, cùm alijs maledicunt, ſibi ipſis conuitium faciunt. Pauci enim ſunt, qui verbum aculeatum audiant patienter. Vt Olympiæ porticus vocem acceptam arte ſepties reddit, vnde heptaphonon oppidani vocant; ita quosdam ſi vno tangas conuitio, ſexcenta regerunt: aut ſi paucis ad loquendum prouoces, in te garriendi finem non faciunt. Ad hoc & vitia, & vitioſos permittit eſſe in mundo Deus, vt & vitijs & vitioſis reponantur. Hinc illa Poëtarum:

Talia dicentur tibi, qualia dixeris ipſe.

Si pergit, quæ vult dicere, quæ non vult audiet.

Benedictis ſi certaffer, audiſſet bene.

Deſinant maledicere, maledicta ne noſcant ſua.

Itaque vt hanc ſcias eſſe à malitia hominum talionem, *Contumeliam ſi dicas, audies.* Vnde non ſolum periculoſè maledicit alteri, cui vel idem, vel ſimile, vel diuerſum, vel deterius vitium poteſt obijci; ſed etiam qui nullius ſibi vitij conſcius eſt: quia etiam vbi vitium deſt, facile poteſt fingi conuitium. Permittit hæc iuſtiſſimè mundi Gubernator. Paribus enim digni ſunt vitiligatores. Et multi maledictis abſtinent, ne maledictis maledicta luant; dum non ignorant, quàm plurimos eſſe, qui haud ſecus talia excipiant, ac ſiluz quædam, aut rupium cavitates, vel valles, in quibus Echo habitat, & plura quàm mittantur, verba ad clamantem remittit.

X x x

Hoc

L

Plin. lib. 36,
cap 15.Homer.
Iliad. V.
Terent. in
Andr.

Matth. 7. 2. Hoc est, quod dicitur: *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.*

II.

Et quidem in conuiuijs plurima quotidie audiuntur exempla, seu propter generis obscuritatem; seu propter patriæ ignobilitatem; seu ob inopiam; seu ob corporis defectum; seu ob ingenij, doctrinæ, morumque inelegantiam; aut alios quoscumque errores. De stirpis obscuritate Plutarchus refert, Iphicratem Hermodio ignobilitatem exprobranti respondisse: *Mei generis nobilitas à me incipiet, tua autem in te desinet.* Simile quiddam, ob patriæ barbariem, recenset Laërtius, de Anacharsi; cui cum Atticus quidam obiecisset, quòd Scytha esset, dixit: *Mihi quidem probro est patria, sed patria tu.* Apud Valerium, ob inopiam Diogenes, Syracusis, cum olera ei lauanti Aristippus dixisset: *Si Dionysium adulari velles, ista non esses. Immo, inquit, si tu ista esse velles, non adularer Dionysium.* Ita familiæ, patriæ, & mensæ conuiuium in auctores suos est retortum. Neque in militia ob defectum corporis, defuit opprobrij retorsio. Nam, eodem Valerio teste, Androclydas increpitus à quodam, quòd in aciem claudus descenderet; pugnare, non fugere, propositum sibi esse, respondit. Præstitisset nimirum etiam alterum claudum esse, quàm armis abiectis deserere stationem; maiusque est vitium, pedibus fugere, quàm claudicare. Agathocles Siciliae rex, cum urbem obsideret, & aliqui conuiuiarentur, dicentes: *O sigule, quo modo militibus stipendia solues?* respondit: *Cùm urbem vestram cepero.* Ille dictum, iste spiculum iecit; ille de pecunia, iste de victoria triumphandem existimauit; ille, quod minus; iste, quod maius est curandum putauit. Quemadmodum

Plutarch in apotheg.

Diogen. Laërt. lib. 2. de Philosopho. Val. Maxim. lib. 4. cap. 4.

Idem lib. 3. cap. 7.

Plutarch in apotheg.

Idem ibid.

& Anthagoras, qui, eodem Plutarcho teste, congrum cum conqueret, & Antigonus illi assistens dixisset: *Putasne Homerum Agamemnonis & Græcorum rebus describendis intentum, quo modo congrui melius saperent, pensitasse?* respondit: *Opinaris, o rex, Agamemnonem sollicitius perscrutatum, scquis in exercitu congrum conquireret?* Talia se se quotidie offerunt. Noui ego hominem non indoctum, qui ut alios suauius de erroribus suis admoneret, solebat increpationi iocos admiscere, ut id, quod est iniucundum, lætius audiretur, si salibus esset conditum. Quidam autem, cum ne sic quidem posset pati correptionem, acerbo satis sarcasmo eum in-

terro-

vobis esset probrosum. Enimvero, sanctè profiteor, me, si quidquam dixi, aut feci, quod vel vobis, vel huic Domine displiceat, libenter promptèq; hic, coram omnibus, retractaturum. Miraculi instar erat, mulierem furiosam tam diu filere potuisse. Sed mox patuit, eam tacuisse, vt meditatio insaniret. Nam mox, lachrymis erumpentibus, ducto ex præcordijs altissimo suspirio, & verbis, præ ira, interruptis, ita cœpit perorare. *Domini mei, an non conuerat? an auxilium vestrum non implorem? an non exoptulem? Hic homo, & me, & anos meos, & vos omnes pariter summa ignominia affecit. Ausu quippe est dicere, me Carnifice marito non esse dignam. Videbantur ad hoc verbum commoti, qui assederant. Sed illico diribitor interpellans aiebat: Non refugio, Domini, retractare hoc dictum, si aut vos, aut istam offendit, atq; ecce vel jam retracto, & libens mihi ipsi contradico, atq; hanc dominam carnifice marito esse dignam. Dixit, & omnes auditores in cachinnum sunt soluti: coacta est etiam ipsa mulier stultitiam suam ridere, vt quæ maluerit, se carnifice dignam, quàm non dignam videri.*

IV.

Qui plura vult eiusmodi pensantium ex æquo conuitia, missa & remissa audire, audiat in foro, in hospitij, in valetudinarijs litigantes; putabit sæpe, se audire Lycios cum Latona, pugnantem, aut ita homines inter se coaxantes, seque inuicem, prouocantes, & maledictis lacerantes, vt nulla illis maior optari poena possit, quàm qualem Latona Lycijs est precata; quæ ab aquis cum conuitio repulsa,

Ouid. lib. 6.
Metam.

*Eternum stagno, dixit, viuatis in isto.
Eueniunt optata Dea: inuat esse sub undis.
Et modo tota cauâ submergere membra palude,
Nunc proferre caput, summo modo gurgite nare,
Sæpe super ripam stagni consistere, sæpe
In gelidos resilire lacus, sed nunc quoq; turpes
Litibus exercent linguas, pulsoq; pudore
Quamuis sinit sub aqua, sub aqua maledicere tentant.
Vox quoq; iam rauca est, inflataq; colla tumescunt,
Ipsaq; dilatant parulos conuitia rictus.
Terga caput tangunt, colla intercepta videntur,
Spina vires: venter, pars maxima corporis, albet:
Limosoq; noua saliunt in gurgite rana.*

Ita

Ita falsa Dea fingitur puniuisse veros conuitiatores, tanis merito in ripa, aut aqua identidem coaxantibus comparandos.

Verus Deus conuicia, sine conuicio, in authores suos refundit. Mirè permulsi primos parentes nostros illa cantilena: *Eritis sicut Di, scientes bonum & malum*. Præuaricati sunt; & tunicis pelliceis induti audierunt: *Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est, sciens bonum & malum*. Insignis hæc ironia & sarcasmus erat, quo indicatum est, quàm dissimilis factus esset, qui Dei similitudinem affectarat. Neque enim immortalis, & corpore carens Deus pelliceis tunicis indiget. At talibus oportebat indui peccatorem, inquit Origenes, *qua esset mortalitatis, quam primo peccato acceperat, & fragilitatis eius, qua ex carnis corruptione veniebat, iudicium*. Itaque, qui volebant esse, vt Di, quantum erubuerunt, cum ad nuditatem & turpitudinem suam tegendam, ad frigora arcenda, ad agendam poenitentiam, pellibus, quasi cilicio, induti audire cogerentur: *Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est? Quin & ipsum malum suggestorem, vaferrimum dæmonem, tamquam illusorem, illudit sapius diuinus artifex; quem Dauid ita allocutus est: Draco iste, quem formasti ad illudendum ei: nimirum, Draco magnus, rufus, habens capita septem, & cornua decem. Numquam enim conuenientius vincitur, ait S. Gregorius, quàm cum eius versutia piâ fraude superatur*. Ergo ars vt artem falleret, & qui in ligno vincebat, in ligno quoq; vinceretur, passus est Christus se ad Crucem postulari. Hoc promiserat per Oseam dicens: *De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ero mors tua, o mors, morsus tuus ero, inferne*. Mirè enim promordit versipellem illum, se instigasse populum, vt clamaret: *Crucifige, crucifige*, postquam expertus est, crucem in gloriam Christo; sibi autem in ignominiam cessisse, atque in interitum regni. *Quodq; mirabile est, ait S. Chrysostomus, videbis mortem morte peremptam; & maledictum esse maledicto extinctum; & per qua diabolus iam antè maximè valebat, per ea ipsa tyrannidem illius esse destructam*. Vt autem verbo crucis, ita & diuinæ Scripturæ verbis retortis, hostem Stygium percussit Seruator. Volebat ei persuadere Satan, vt se de pinnaculo templi mitteret deorsum: quod vt persuaderet, dixit: *Scriptum est enim: Quia Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidè*

V.
Gen. 3. 5.
Ibid. v. 22.
Orig. hom. 6. in Leuit.
Psal. 103.
Apoc. 12.
S. Gregor. lib 5 in primum Reg.
Osee. 13. 14.
Ioan. 19. 6.
Matth. 4. 6.
pedem

pedem tuum. Vt tentatorem hunc reijceret, ait illi Iesus: Rursum scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum. Ac redeuntem rursus Scripturæ verbis percussit. Ita à se reiecit etiam Phariseos dicentes: *Hic non eicit daemones, nisi in Beelzebub principe daemorum*. Retorsit enim calumniam ipsidem verbis inquiring: *Si ego in Beelzebub eicio daemones, filij vestri in quo eiciunt? Ideò ipsi iudici vestri erunt.* Ita alibi dixit: *Ex ore tuo te iudico, serue nequam, scilicet, quòd ego homo austerus sum, tollens quòd non posui, & metens, quòd non seminavi, &c.*

VI.

Et quare Deus homines suo ipsorum iudicio non damnaret, verbisque proprijs conuinceret, cum hæc sit vtitatissima, inter ipsosmet homines consuetudo? Thrasillus Cynicus ab Antigono rege drachmam petiit, vt scribit Seneca. *At regi, inquit Antigonus, hoc dare non conuenit.* Illo subijciente, *Da igitur mihi talentum: Atqui,* respondit sapientissimus Princeps, *hoc accipere non decet Cynicum.* Potuisset vertere argumentum Thrasillus ac dicere, seu drachmam, seu talentum dederis, non exerrabis. Si drachmam dederis, mihi conueniet; si talentum, tibi. Sic verbis velut datatim luditur. Verbis pariter ac re ipsa lusit homo Scythia. In horrescente celo cum aliquando copiosa nix cecidisset, interrogauit rex Scytharum quemdam nudum perseverantem, *Anne frigeret?* qui è contrario regem interrogauit. *Rigeat ne ipsi frons?* cumq; ille negasset: *Ergo, ait, ne ego quidem rigeo, qui quantus quantus sum, frons sum.* Hæc amicè, & iocosè respondentur. Aculeatè interrogata, responsionem itidem merentur aculeatam; vt apud Ciceronem,

Seneca lib. 2. de benef. c. 17.

Ælian. lib. 7. var. hist. c. 6.

Cic. lib. 2. de orat.

1. Cor. 11. 16.

1. Cor. 4. 12.

Rom. 12. 14.

cum quidam obuium haberet Eunuchum, aut virum sine vrbæ salutato dixit: *Quando venis ad me cum tua colu?* Cui mox respondit spado: *Equidem mater mea mihi edixit, ad infames ne exirem.* Hæc permittit Orbis Gubernator, vt metu acerbioris responsi, omittantur acerbæ interrogationes. Quamquam probæ mentis homines, cum D. Paulo dicunt: *Si quis autem videtur contentiosus esse, Nos talem consuetudinem non habemus, neq; Ecclesia DEI.* Quam ergo consuetudinem habent Paulini imitatores? *Maledicimur, & benedicimus.* Hoc idem nos facere præcipit, ad Romanos scribens: *Benedicite, & nolite maledicere.* Quod præceptum Christiano tantò magis conuenit; quia etiam Cato cuiusdam probis

probris vexatus, respondit: *Impar mihi tecum certandi conditio est: nam ut maledicere, & malè audire tibi facillimum est: sic mihi maledicere insuane est, & malè audire insuetum.* Memor erat nimirum illius: *Qui quæ vult dicit, quæ non vult, audit.* Vt ergo non audiat, quæ non vult; neque quæ vult dicat; aut certè illud sibi præceptum datum meminerit: *Cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum, ne fortè audias seruum tuum maledicentem tibi. Scis enim conscientia tua, quia & tu crebrò maledixisti alijs.*

Plutarchi, in
vita Catonis

Eccles. 7. 22.

CAPVT XLVIII.

Quàm sine consilia mala consulenti ipsi perniciofa?

Consilium talionem etiam pertinet, quod plerumque in eorum caput recidat consilium malum, qui alijs perperam consulerunt. Si enim *consilium est, examinandarum, gubernandarumq; causarum subtilis animi prospectus;* utique neque cæcus dux, neque amens consultor adhiendus est; ne *cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadant.* Quia *sine ratione consilium bonum stare non potest,* ut Philosophus docet. Vbi ergo ratio deest, mens cæca nihil prospicit, nec alium dumtaxat in foueam ducit, sed ipsa quoque eodem cadit. Quod si consilium non ignorantiâ, sed malitiâ & consultò sit malum, tunc utique sicut iram ita & pœnam diuinam meretur. Vnde senarius prouerbialis extat:

Malum consilium consultori pessimum.

Cuius adagij originem ex Gellio accipe: *Statua Roma in comitio posita Horatii Coclitie, fortissimi viri, de celo tacta est. ob id fulgur piaculis luendum, haruspices ex Etruria acciti, inimico atq; hostili in populum Romanum animo, insituerant eam rem contrarijs religionibus procurare, atq; illam statuam suaserunt in inferiorem locum perperam transponi, quem sol appositu circum undiq; aliarum adium, nunquam illustraret. quod cum ita fieri persuasissent, delati ad populum proditiq; sunt, & quum de perfidia confessi essent, necati sunt, constititq; eam statuam proinde ut vera rationes, post comperta, monebant, in locum editum subducendam, atq; ita in area Volcani sublimiori loco statuendam, eaq; res bene & prospere reipublica cessit. Tunc igitur quod in Etruscos haruspices male consulentes animaduersum vindicatumq; fuerat.*

I.

Cic. lib. 2.
Rhetor.

Matth. 15. 14.
Aristot. lib. 6.
Ethic. c. 9.

A. Gellius
lib. 4. Noct.
Attic. c. 5.